

4. Дрозд І.К. Контроль економічних систем: монографія / І.К. Дрозд. – К. : Імекс-ЛТД, 2004. – 312 с.
5. Економічний енциклопедичний словник: [у 2 т.] / [за ред. С.В. Мочерного]-Т.1. – Львів : Світ, 2005. – 616 с.
6. Економічний енциклопедичний словник: [у 2 т.] / [за ред. С.В. Мочерного]. Т. 2. – Львів : Світ, 2006. – 568 с.
7. Загладин Н. Глобализация в контексте альтернатив исторического развития / Н. Загладин // Мировая экономика и международные отношения. - 2003. - №8. - С. 3-10.
8. Малышева Д. Постиндустриальный мир и процессы глобализации / Д. Малышева // Мировая экономика и международные отношения. – 2000. – № 3. – С. 91-97.
9. Новицький Є.В. Міжнародна економічна діяльність України : [підручник] / Є.В. Новицький. -К. : КНЕУ, 2003.- 948 с.
10. Панфілова Т. Україна в глобальному торговельному та інвестиційному середовищі / Т. Панфілова // Економіка України - № 6. - 2009. – С. 75-85.
11. Статистичний щорічник України за 2008 рік. [За ред. О.Г. Осауленка]. К. : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2009. – 566 с.
12. Філіпенков А.С. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть / А.С. Філіпенков, В.С. Будкін, А.С. Гальчинский. - К. : "Либідь", 2002. - 470 с.
13. Шевчук В.О. Контроль господарських систем в суспільстві з перехідною економікою (Проблеми теорії організації, методології) : [монографія] / Шевчук В.О. - К. : Київ. держ. торг.-екон. ун-т, 1998. -371с.
14. Globalization Index 2007. <http://www.foreignpolicy.com>
15. The Global Competitiveness Report 2007-2008. WEF. <http://www.weforum.org>
16. 2008 Index of Economic Freedom. <http://www.heritage.org/index>

УДК 657.446:336.226.1

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

БОЙКО Л. І. – к.е.н., доцент, ХНТУ
ПЕРЕРВА К. А. – магістрант, ХНТУ

Постановка проблеми. У сучасних економічних умовах впроваджені є новий Податковий кодекс. Звичайно, як і в будь-якому нововведенні, у Податковому кодексі є свої позитивні і негативні сторони. Звичайно ж, позитивні норми Кодексу будуть позитивно впливати на роботу компаній, а негативні - негативно. У зв'язку з цим хотілось би розглянути ці нововведення більш детально, щоб не припускати помилок у веденні бізнесу.

Кожна держава для свого функціонування повинна мати відповідні грошові ресурси. Джерелами формування цих коштів можуть бути власні доходи держави та податки, які сплачують юридичні та фізичні особи зі своїх доходів. Оскільки вилучити доходи у власника держава не може, вона повинна законодавчо регламентувати процес формування доходів держави. Основним методом формування доходів

держави є податок, що й визначає місце держави у ринковій економіці. Встановлення державою податків – це форма прояву державного суверенітету і здійснення належних їй функцій владності. Адже податки – це не тільки метод формування бюджету, а й інструмент впливу на різні сторони діяльності платників. Таким чином, побудова схеми сплати податку є дуже важливою, бо держава має врахувати всі «за» і «проти» та створити сприятливі умови для платників.

На сьогодні в Україні проводиться багато реформ. Ця тенденція і не обійшла податкову систему. В податковий кодекс були внесені зміни не лише на ставки податку, а й до порядку його адміністрування. Цей розділ кодексу досить збалансований. З одного боку, він знижує фіскальний тиск на підприємства та зменшує витрати на ведення податкового обліку. З іншого - дозволяє уряду перекрити найбільш поширені схеми мінімізації оподаткування. Та лише таких впроваджень буде замало, головною задачею цього є виведення з тіні великих підприємств, доходи яких дуже часто приховуються.

Стан вивчення проблеми. В останні роки ефективність механізму адміністрування податку на прибуток різко знизилася. Для платників ключовою проблемою стали надмірні затрати на ведення обліку та підготовку звітності. За даними Світового банку та МФК, вони становлять 280 людино-годин, що в кілька разів більше, ніж у країнах ЄС. Заборона юридичним особам включати витрати на СПД до неоподаткованих витрат була внесена для того, щоб закрити можливість ухилення від сплати податків. Податки – це не тільки метод формування бюджету, а й інструмент впливу на різні сторони діяльності їх платників. Основними передумовами виникнення податків були:

- перехід від натурального господарства до грошового;
- зародження та формування держави.

Е. Селігман періодизував історичний процес розвитку податкових платежів, ілюструючи його етимологічним значенням змісту податків. Тому в терміні, який означає податок, він нараховує сім стадій:

1. На цій стадії панує ідея дару. Індивідуум робить подарунок державі, що відображається в середньовіковому латинському терміні *donum* і в англійському *benevolence*.

2. Друга стадія пов'язує податок з прохання державою народу про підтримку, що відображається в латинському германському терміні *bede*.

3. У третій стадії закріплюється ідея допомоги, яку народ надає державі, англійське *aid*.

4. На четвертій стадії розвитку з'являється ідея про жертву, яку приносить громадянин в інтересах держави. Це видно зі старофранцузького *gabelle*, німецького *abgabe*.

5. На п'ятій стадії у платника починає розвиватися почуття обов'язку, зобов'язання. Англійське *duty* спочатку вживалось для позначення податків на ввіз і іноді на дохід.

6. Тільки на шостій стадії зустрічається ідея примусу з боку держави. Це видно в англійському *inposition*.

7. На останній стадії виникає ідея певної частки чи окладу, які встановлені урядом та не залежать від волі платника. Це англійською термін *tax* (*taxare* – визначати, оцінювати).

Завдання і методика досліджень. Дослідити напрями обліку податку на прибуток в умовах реформування податкової системи України для покращення умов оподаткування прибутку.

Результати досліджень. Відповідно до податкового кодексу ставки податку на прибуток підприємств буде знижено з 25 відсотків до 19 відсотків у 2011 і 2012 роках та до 16 відсотків у подальшому. Проте, за словами експертів, номінальна ставка податку не відображає реальності - так званої "ефективної" ставки податку, яка є значно вищою. Ефективна ставка залежить від того, як визначається обсяг валових витрат бізнесу: чим більші валові витрати, тим менший прибуток декларують підприємства і, відповідно, менше сплачують податку. Перелік витрат, які можна зараховувати до валових витрат, не визначений, тому дає можливість для маневрів як самим підприємцям, так і податківцям. Тому як контролюючі органи, так і бізнес можуть по-різному визначати, які витрати і за якою ціною можна включати до валових, що є однією з прогалин нововведень у податковому кодексі. На даний момент податок сплачується завдяки домовленості між бізнесом та інспекціями. Якщо ж уряд не внесе певні зміни до Податкового кодексу, то віддалення цієї домовленості приведе до зниження доходу бюджету держави. У даному контексті в Податковому кодексі зроблено кілька перспективних кроків для підвищення фіскальної ефективності цього податку.

По-перше, знижується номінальна ставка податку.

Перший варіант передбачав різке зниження ставки у 2011 році - відразу на 5 відсоткових пунктів. За розрахунками Національного інституту стратегічних досліджень, за умови збереження фінансових показників господарської діяльності на рівні 2010 року, держбюджет-2011 втратив би 8 мільярдів гривень. Відтак менш стрімке зниження податку можна назвати цілком прагматичним і обґрунтованим. У 2011 році ставка зменшиться лише на 2 відсоткові пункти. У результаті зниження ставки податку до 16% Україна буде мати одну з найнижчих номінальних ставок. Найнижчі ставки у ЄС застосовуються переважно у країнах Центрально-Східної Європи як наслідок конкуренції - змагання країн за залучення капіталу через формування максимального сприятливого податкового режиму.

По-друге, автори Податкового кодексу спробували зблизити бухгалтерський та податковий обліки. Визначення прибутку для оподаткування буде відбуватися на основі даних бухгалтерського обліку з урахуванням тимчасових і постійних податкових різниць, методику обліку яких хочуть затвердити до 1 квітня 2011 року. Замість понять "скоригований валовий доход" та "валові витрати" у Податковому кодексі база оподаткування податку на прибуток підприємств визначається шляхом зменшення суми доходів звітного періоду на собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та суму інших витрат.

По-третє, змінюється метод визнання доходів та витрат. При розробці та коригуванні нинішньої системи податкового обліку уряд тяжів до застосування методу першої події при визначенні доходів та касового методу при визначенні витрат, що максимально розширювало базу оподаткування. Перехід до методу нарахувань при визначенні доходів в умовах зростання дебіторської заборгованості і зменшення практики авансування поставок товарів може негативно вплинути на ліквідність підприємств. База оподаткування буде включати ще не отримані кошти, тобто підприємства платитимуть податок з прибутку, якого ще не існує.

По-четверте, Податковий кодекс розширює базу оподаткування за рахунок заборони віднесення окремих витрат до таких, що враховуються для визначення бази оподаткування податку на прибуток. Найбільш дискусійним питанням стала заборона враховувати витрати на придбання товарів, робіт і послуг у фізособи-підприємця, який сплачує єдиний податок - за винятком платника єдиного податку у сфері інформатизації.

Для вирішення проблем та визначення перспектив розвитку існуючої системи оподаткування необхідно вирішити такі завдання:

- Удосконалити середовище оподаткування. Необхідно створити середовище, сприятливе для активізації підприємницької діяльності. Забезпечити рівність усіх платників перед законом та поступово сформувати відповідальне ставлення платників до виконання своїх податкових зобов'язань.
- Поетапне зниження податкового навантаження на національну економіку з урахуванням збалансованості бюджетної системи.
- Перенесення податкового навантаження з мобільних факторів виробництва (праці й капіталу) на споживання, екологічні та ресурсні платежі.
- Зменшення майнової нерівності через запровадження податку на нерухоме майно.
- Спрощення податкової системи шляхом скорочення кількості податків та зборів.
- Підвищення фіскальної ефективності обов'язкових платежів за рахунок удосконалення системи адміністрування, оптимізації податкових пільг та розширення податкової бази за рахунок зменшення масштабів ухилення від оподаткування.

Висновки та пропозиції. Виходячи з вищесказаного, можна зробити висновок, що доки уряд не вдосконалив нововведення, то вони не принесуть жодної користі для бюджету України, а навпаки, знизять доходи бюджету. Та особливу увагу приділити малим та середнім підприємствам, на яких тримається економіка держави. Удосконалення Податкового кодексу України дасть можливість уникнути безсистемного внесення змін в податкове законодавство, забезпечить його стабільність, сприятиме інвестиційно-інноваційному розвитку економіки, зниженню податкового тиску на платників податків, системності надання податкових пільг. Податковий кодекс повинен сприяти зручному та зрозумілому застосуванню його норм як платниками, так і контролюючими органами. Отже, на сьогодні дійсно існуюча податкова система спрямована на вирішення багатьох питань. Чинна система формування та справляння податку на прибуток підприємств має стати катализатором росту державного бюджету та поступового покращення стану платіжного балансу, що дасть поштовх до реального економічного зростання. З метою удосконалення податку на прибуток підприємств потрібно звернути увагу на недосконалість та неузгодженість податкового законодавства, зокрема відсутність Податкового Кодексу, звідси здійснення комплексу потрібних заходів щодо забезпечення прийняття та введення в дію кодексу, поетапне обмеження та скасування економічно необґрунтованих пільг, високий рівень ставки податку на прибуток тощо. Нагальною є гострота питання про удосконалення податку на прибуток підприємств, оскільки основним повинні бути найближчі перспективи бюджетних надходжень, тому що вже сьогодні податок на прибуток підприємств багато в чому не відповідає вимогам часу, вимогам демократичного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Податковий кодекс України
2. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 22.04.97 р. № 283/97 – ВР зі змінами та доповненнями.
3. Конституція України від 26 червня 1996 року.
4. <http://analitic.ub.ua/1470-podatkoviy-kodeks-2011-vchimosya-jiti-po-novomu-z-podatkom-na-pributok.html>